

Regioonide Komitee aasta arvamus teemal “2005. aasta laienemispakett 2005/ELAR/001” ja teemal “Komisjoni teatis: Lääne-Balkani riigid teel Euroopa Liitu: tugevdades stabiilsust ja suurendades heaolu”

(2007/C 51/03)

REGIOONIDE KOMITEE,

võttes arvesse komisjoni teatist “Lääne-Balkani riigid teel Euroopa Liitu: tugevdades stabiilsust ja suurendades heaolu” (KOM(2006) 27 lõplik);

võttes arvesse Euroopa Komisjoni 27. jaanuari 2006. aasta otsust konsulteerida Regioonide Komiteega vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 265 lõikele 1;

võttes arvesse Regioonide Komitee presidendi 28. veebruari 2006. aasta otsust teha välissuhete ja detsentraliseeritud koostöö komisjonile ülesandeks arvamusel koostamine komisjoni strateegia kohta seoses laienemisprotsessi käigus saavutatud edusammudega;

võttes arvesse 2005. aasta laienemispaketti (2005/ELAR/001);

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust teemal “Nõukogu otsuse ettepanek, millega sätestatakse Horvaatiaga loodava Euroopa partnerluse põhimõtted, prioriteedid ja tingimused”, et käsitleda stabilisatsiooni- ja assotsieerimisprotsessis osalevaid riike: Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik ning Serbia ja Montenegro, sh Kosovo, välja arvatud Horvaatia (CdR 499/2004 fin);

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust teemal “Euroopa Liidu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste roll demokraatlikus konsolideerimisprotsessis Lääne-Balkani riikides” (CdR 101/2003 fin) (1);

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust teemal “Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Kodanikuühiskonna dialoog ELi ja kandidaatriikide vahel” (CdR 50/2006 rev. 1);

võttes arvesse Salzburgis 11. märtsil 2006. aastal toimunud ELi liikmesriikide, ühinejariikide, kandidaatriikide ja Lääne-Balkani võimalike tulevaste kandidaatriikide välisministrite kohtumise “Euroopa Liidu ja Lääne-Balkani ühist pressiteadet”, milles kinnitati Lääne-Balkani riikide Euroopa perspektiivi ning kooskõlas 2003. aasta Thessaloniki Euroopa Ülemkogu tulemustega korrati lõppeesmärki saada ELi liikmeks;

võttes arvesse 10. juunil 1999. aastal Euroopa Komisjoni ja neljakümne partnerrüügi ning -organisatsiooni poolt konfliktide ennetamiseks ja Balkani piirkonna ülesehitustöö edendamiseks loodud Kagu-Euroopa stabiilsuse pakti;

võttes arvesse Euroopa Parlamendi 16. märtsi 2006. aasta resolutsiooni (2) laienemist käsitleva komisjoni strategiadokumendi kohta;

võttes arvesse Prištinas 22. juunil 2005. aastal toimunud konverentsi “Euroopa Liidu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste roll Lääne-Balkani piirkonna demokraatlikus konsolideerimisprotsessis” lõppdeklaratsiooni (CdR 145/2005);

võttes arvesse põhiseaduse, Euroopa valitsemisasjade ning vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala komisjoni 17. märtsil 2006. aastal Viinis (Austria) korraldatud konverentsi “Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste panus vähemuste kaitsesse ja diskrimineerimisvastastesse meetmetesse” järeldotsi;

võttes arvesse Euroopa väikeettevõtete hartat ja aruannet väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete Euroopa harta elluviimisest Moldaavias ja Lääne-Balkani riikides, SEK 2006 (283);

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamuse eelnõud CdR 115/2006 rev.1, mille välissuhete ja detsentraliseeritud koostöö komisjon võttis vastu 22. juunil 2006 (Raportöör: hr Schausberger, (AT/EPP);

(1) ELT C 73, 23.3.2004. lk 1.

(2) Broki aruanne, A6/2006/25.

ning arvestades järgmist:

1) Regioonide Komitee on koostanud täielikult Horvaatiale pühendatud arvamuse, seega keskendutakse käesolevas arvamuses teistele Lääne-Balkani riikidele nagu Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Montenegro, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik ja Serbia, sealhulgas Kosovo.

võttis täiskogu 66. istungjärgul 11.–12. oktoobril 2006 (11. oktoobri istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse:

1. Regioonide Komitee seisukoht

1.1 Üldised märkused

Regioonide Komitee

1.1.1 **leiab**, et Lääne-Balkani riikide edasine areng kujutab endast Euroopa ühist rahuprojekti, mis vastab täielikult ühenduse loomise ideele, ning **rõhutab**, et Lääne-Balkani riikidest peab omal vastutusel ja Euroopa Liidu toetusel kujunema rahu, vabaduse, turvalisuse ja heaolu piirkond — Euroopa pere lahutamatu osa;

1.1.2 **leiab**, et minevikuga toimetulek on eelduseks riikide, rahvaste ja etniliste rühmade leppimisele Lääne-Balkani riikides; **rõhutab** kõnealus kontekstis asjaomaste riikide piiramatu koostöö kohustust endise Jugoslaavia asjade Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga (ICTY);

1.1.3 **kinnitab**, et Euroopa Liidu liikmeks olemine ei hõlma ainult siseturgu või isikute vaba liikumist, vaid samal määral Euroopa Liidu rahvaste ja riikide ühiseid väärtusi nagu inimväärikus, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriiklus ja inimõiguste, sh vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste kaitsmine;

1.1.4 **tervatab** poliitiliste ja majandusreformide edusamme, mis tulenevad Thessalonikis 2003. aastal avatud ning 11. märtsil 2006. aastal Salzburgis veelkord kinnitatud Lääne-Balkani riikide Euroopa perspektiivist, ning **tunnistab** Euroopa riikide suurt vastutust nimetatud riikide ees;

1.1.5 **tervatab** asjaolu, et Lääne-Balkani riikide küsimusi käsitletakse nii kõigi valdkondade ministrite nõukogudes kui ka üldasjade nõukogus ja et tulemustest tehakse kokkuvõtte 2006. aasta juunis;

1.1.6 **tervatab** läbirääkimiste alustamist stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingu üle Bosnia ja Hertsegoviinaga;

1.1.7 **väljendab lootust**, et läbirääkimisi stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingu üle Serbiaga jätkatakse peatselt, niipea kui Serbia poolt luuakse taas selleks vajalikud tingimused;

1.1.8 **tervatab** läbirääkimiste alustamist stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingu üle Montenegroga 26. septembril 2006;

1.1.9 **juhhib tähelepanu** sellele, et Lääne-Balkani riikidel on väga erinevad poliitilised ja haldusstruktuurid ja traditsioonid, osaliselt ka piirkondlikul ja kohalikul tasandil ning suured erinevused arengutasemes, millega tuleb piisavalt arvestada siirde-, stabiliseerimis- ja demokratiseerimisprotsessis;

1.1.10 **tunnustab** Horvaatia kui Kagu-Euroopa koostööprotsessi eesistujariigi (ajavahemikus 2006. aasta maist kuni 2007. aasta maini) tööprogrammi, mille edukus sõltub Lõuna-Euroopa riikide konstruktiivsest koostööst ja mis on suur samm edasi kõnealuse piirkonna Euroopa perspektiivi elluviimisel;

1.2 Laienemise perspektiivid

1.2.1 **rõhutab** Lääne-Balkani riikide Euroopa perspektiivi, mille lõppeesmärk on ELiga liitumine; käimasolev arutelu laiendamise põhimõteteliste perspektiivide üle ei puuduta seega Lääne-Balkani riike. Laienemise tempo peab arvestama Euroopa Liidu vastuvõtuvõimet;

1.2.2 **tunnustab** iga Lääne-Balkani riigi ja rahva poolt kogu Euroopa Liidule antavat tähtsust, rikkust ja väärtust;

1.2.3 **kinnitab** Regioonide Komitee käsitlust, mille kohaselt tuleb läbi viia arutelu üldiste eesmärkide ja Euroopa Liidu piiride üle, kaasa arvatud võimalikud koostöövormid naaberriikidega (näiteks naaberriikide poliitika või privilegeeritud partnerlused). See tähendab, et nendele riikidele, kellele hetkel ei pakuta ELiga liitumise võimalust, tehakse julgustava strateegiana ettepanekud selgelt piiritletud Euroopa majanduslikeks, poliitilisteks ja strateegilisteks suheteks, mis sisaldavad ulatuslikku integreerimist Euroopa poliitilisse ja majanduslikku võrgustikku;

1.2.4 **toetab** Euroopa Parlamendi komisjonile suunatud soovi esitada 31. detsembriks 2006 raport vastuvõtu mahtude kontseptsiooni kohta koos Euroopa Liidu iseloomu ja geograafiliste piiridega ning **deklareerib valmisolekut** anda panus Euroopa Parlamendi poolt kavandatavasse omaalgatuslikku raportisse kõnealusel teemal;

1.2.5 **rõhutab** elanikkonna toetuse tähtsust laiendamisprotsessile nii ühinevates riikides kui ka liikmesriikides, aga toonitab, et see ei tohi saada liitumise lisakriteeriumiks;

2. Regioonide Komitee soovitus

Üldised soovitus

Regioonide Komitee

2.1 Stabiilne kohalik ja piirkondlik demokraatia; pluralistlik ühiskond

2.1.1 **rõhutab**, et kestva stabiilsuse võtmeks on demokraatlikult legitimeeritud ja vajalikke rahalisi vahendeid omavate poliitiliste institutsioonide ja töövõimeliste haldusasutuste loomine kohalikul ja piirkondlikul tasandil; need tagavad subsidiaarsuse, kodanikuläheduse ja partnerluse ning inimõiguste ja põhivahenduste põhimõtete rakendamise kodanike elus;

2.1.2 **rõhutab**, et stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingud tulevase ELi astumise ettevalmistamiseks on kestvalt edukad ainult piirkondlike ja kohalike omavalitsusorganite tugeva osalemise korral;

2.1.3 **soovitab** Lääne-Balkani riikidel allkirjastada või ratifitseerida (?) piiriülese koostöö Euroopa raamkonventsioon, regioonide keelte ja vähemuskeelte Euroopa harta ja Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ning tagada nende vastav kohaldamine; viimane kehtib ka rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni kohta;

2.1.4 **kutsub** Lääne-Balkani riike **tungivalt üles** täitma kohustusi, mis võeti kohaliku ja piirkondliku tasandi demokraatlikku juhtimist käsitleval Kagu-Euroopa piirkonna ministrite konverentsil (Zagreb, 24.–25. oktoober 2004), ning valmistuma Skopje (endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik) konverentsiks, mis toimub 8.–9. novembril 2006 Kagu-Euroopa stabiilsuse pakti ja Euroopa Nõukogu egiidi all;

2.1.5 **kutsub** Lääne-Balkani riike **üles** tugevdama vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele piirkondlikku valitsemistasandit, looma selleks vajaliku õigusliku raamistiku ning eraldama piirkondadele ja kohalikele omavalitsustele (laiendatud) pädevuste täitmiseks vajalikud vahendid;

2.1.6 **kutsub** Lääne-Balkani riikide valitsusi ning piirkondlike ja kohalike omavalitsuste liite **üles** koostööd tegema ja arendama suutlikkust suurendavaid algatusi ning programme, mis on vajalikud piirkondade ja kohalike omavalitsuste töö tõhustamiseks; **tunnustab** Euroopa Nõukogu algatust luua kohaliku omavalitsuse reformi ekspertkeskus ning kutsub komisjoni üles kaaluma partnerlussuhete loomist nimetatud keskusega, et selle abiprogramme tõhusalt ellu viia;

2.1.7 **julgustab** võimaldama ja toetama kõigi rahvus- ja elanikkonnagruppide, eelkõige ka vähemuste osalemist avalikus

(?) Ülevaade ratifitseerimise hetkesisust on kättesaadav Euroopa Nõukogu lepingute büroo veebilehel: <http://conventions.coe.int>.

elus, kõigis poliitilistes komisjonides ja haldusstruktuurides, samuti riiklikes ettevõtetes, ning samuti tugevdama dialoogi ja koostööd kogukondade vahel, eelkõige erineva elanikkonnaga piirkondades, ja töötama selleks välja ning viima ellu keskpika perspektiiviga strateegiakavad;

2.1.8 **soovitab** kasutada piirkondade kogemusi liikmesriikides nende poliitikatega inimõiguste järgmiseks ja vähemuste õiguste kaitsmiseks; pikas perspektiivis on kandvad ainult väiksel territooriumil tõhusad ja elanikkonna poolt aktsepteeritavad ja toetatavad õiguslikud alused ning poliitikad;

2.1.9 **näeb** ELiga liitumise protsessis suurt stiimulit eri rahvusrühmade kooselu aktsepteerimiseks; juhib tähelepanu sellele, et keeruka õigusliku olukorra ning erineva asustusstruktuuri tõttu nõuab rahvusrühmade küsimus igal juhul erikäsitlust;

2.1.10 **peab** Euroopa Liidu poolt rakendatud vahendite jätkusuutliku kasutamise seisukohalt **vältimatuks** kaasata piirkonnad, kohalikud omavalitsused ja nende katusorganisatsioonid Lääne-Balkani riikides kõikide ühenduse programmide kavandamisse ja rakendamisse ning anda neile (kaas)vastutus vastavalt nende haldussuutlikkusele; **juhib tähelepanu** Euroopa Liidu poolt eraldatud vahenditele poliitiliste ja majandusreformide läbiviimise toetamiseks (5,4 miljardit eurot ajavahemikuks 2000–2006); **rõhutab**, et partnerluse tugevdamiseks ja jätkamiseks on oluline jätkata rahalist toetamist, kasutades suutlikkust tõstvad meetmeid eelkõige ühinemisele abi raames, ning **loodab**, et selleks eraldatakse Lääne-Balkani riikidele vahendeid ka järgmisel rahastamisperioodil 2007–2013;

2.1.11 **toetab** dialoogi edendamist regiooni piirkondlike ja kohalike omavalitsusorganite esindajate ning Regioonide Komitee vahel; **kinnitab** oma valmidust anda konkreetne panus institutsioonide ülesehitamisse ning piirkondade ja kohalike omavalitsusorganite riiklike liitude haldusvõimsuse tugevdamisse liikmeks astumise perspektiiviga riikides näiteks ühiste nõuandekomiteede raames; **on seisukohal**, et Lääne-Balkani riikide piirkondade ja kohalike omavalitsusorganite soovile saada teavet haldustavade, poliitilise nõustamise ja tehnilise abi kohta liikmesriikidest tuleb vastu tulla;

2.1.12 **julgustab** Regioonide Komitee, liikmesriikide piirkondade ja vastava kogemusega haridusasutuste (4) ning Euroopa piirkondlike organisatsioonide, nagu nt Euroopa Piirialade Ühenduse kaasamist piirkondliku kõrgema haldusreformikooli rajamisse (KOM(2006) 27, lk 13); **soovitab** võtta õppekavadesse muu hulgas sellised teemad nagu detsentraliseerimine ja piirkondadesse jaotamine, piirkondlike ja kohalike haldusasutuste rajamine ja juhtimine, piiriülene ja piirkondadevaheline koostöö ning *diversity-management*;

(4) Vt näiteks väljaõppekavad Grazi ülikooli juures asuvas Kagu-Euroopa pädevuskeskuses (*Master in South East European Law and European Integration*), Trento, Regensburgi, Budapesti ja Laibachi ülikoolides (*Joint European Master in Comparative Local Development*), Bolzano Euroopa Akadeemias, Grazi ülikoolis ja EIPAs (*Master in European Integration and Regionalism*); samuti kraadiõppekursus *European Integration* Belgradi, Niši, Novi Sadi ülikoolides koostöös Como, Oderi-äärse Frankfurdi, Gorizia, Maribori ja Salzbrugi ülikoolidega (Tempus CD_JEP-190104-2004).

2.1.13 **tervitat** 30. mail 2006 Belgradis toimunud stabiilsuspakti ümarlaua tulemusi, mis hõlmavad ka osavõtjate kokkulepet võtta uus, piirkonna enda poolt juhitud koostööraamistik enda "omandusse". väljendab valmisolekut osaleda alates 2008. aastast stabiilsuspakti järel loodavas piirkondlikus koostööühkogos (RCC) ja edastada nimetatud nõukogus piirkondlikul ja kohalikul tasandil omandatud kogemusi;

2.2 Piiriülene ja piirkondadevaheline koostöö

2.2.1 **leiab**, et Lääne-Balkani riikide piirkondade ja kohalike omavalitsuste poliitiline, kultuuri-, sotsiaal- ja majandusalaane piiriülene koostöö ei kujuta endast mitte ainult panust kohaliku ja üleriigilise majanduse stimuleerimiseks, vaid ka konkreetset teed, et toetada vastastikust mõistmist ja usaldust piirkonnas ning aidata kaasa etniliste konfliktide vältimisele;

2.2.2 **kutsub** Euroopa Liidu piirkondade ja kohalike omavalitsuste haldusasutusi **üles** vahendama Lääne-Balkani riikide piirkondlikele ja kohalikele poliitikutele ning haldusasutustele mestimisprojektide (⁵), vahetusprogrammide ja seminaride raames tõhusamalt konkreetseid kogemusi; eriti kasulikud on siinkohal ka 2004. aastal ELi liikmeks saanud piirkondade ja kohalike omavalitsusorganite kogemused; **kutsub** komisjoni **üles** riiklike kontaktbüroode kaudu tõhusamalt teavitama liikmesriikide piirkondi ja kohalikke omavalitsusi olemasolevatest Euroopa Liidu mestimisprojektidest;

2.2.3 **julgustab** kohtumisel Euroopa piirkondlike ja kohalike omavalitsuste liitude esindajate, kohalike ja piirkondlike valitud esindajate, halduseksperptide ning teadlaste vahel Euroopa Liidust ja Lääne-Balkani riikidest kasutama kogemuste vahetamise tulemusi konkreetseks suutlikkuse tugevdamiseks (*capacity building*) ning **juhhib tähelepanu** Euroopa Nõukogu (⁶) poolt 2005. aasta septembris avaldatud kohaliku demokraatia käsiraamatule (*Toolkit of Local Government Capacity-Building Programmes*) ja samuti piiriülese koostöö käsiraamatule, mille on välja töötanud Euroopa Piirialade Ühendus ja mille Euroopa Komisjon on üheksas keeles avaldanud;

2.2.4 **kutsub** tehnilise abi infobürood (TAIEX), mis alustas oma tegevust kõnealusel piirkonnas 2004. aastal, **üles** piirduma oma pakkumistes mitte ainult tsentraliseeritud riiklike haldusasutuste ja ettevõtete liitudega, vaid laiendama neid aktiivsemalt piirkondadele, kohalikele omavalitsustele ja nende katusorganisatsioonidele;

2.2.5 **rõhutab** Lääne-Balkani riikide piirkondade ja kohalike omavalitsuste vastutust pagulaste tagasipöördumisel ning nende majutamisel, hariduse saamisel, tööhõives ja integreerimisel; **peab** sellega seoses **vajalikuks** tugevdada interregionaalset koostööd ning kasutada teiste riikide, piirkondade ja kohalike omavalitsuste kogemusi;

(⁵) Mõeldud on ekspertide saatmist riiklikest, piirkondlikest ja kohaliku omavalitsuse organitest, kes vahendavad oma kogemusi konkreetsetes töökohtades Lääne-Balkani riikide haldusasutustes. Selline toimimisviis õigustas end hästi liitumisläbirääkimistel enne 2004. aastat.

(⁶) *Directorate of Co-operation for Local and Regional Democracy* (kohaliku ja piirkondliku demokraatia koostöö direktoraat).

2.2.6 **peab** liikmesriikide maismaapiiridel toimuva piiriülkluse eelseisvat uut reguleerimist edu töötavaks (KOM(2005) 56, 23. veebruar 2005) ning **soovitab** vastavaid korraldusi Balkani riikide vahel (⁷), kaasates Euroopa Nõukogu (⁸);

2.2.7 **teeb** komisjonile **ettepaneku** kasutada piirkondade, kohalike omavalitsuste ja linnade partnerluse toetamiseks Regioonide Komitee liikmete ning piirkondade ja kohalike omavalitsuste riiklike ja üle-euroopaliste ühenduste kogemusi;

2.2.8 **näeb** piiriüleses koostöös kaasaegset vahendit vahemuste kaitsmiseks ja **viitab** rahvusvahemuste kaitse raamkonventsiooni artiklile 17.

2.3 Majandus ja tööhõive

2.3.1 **peab õigeks**, et Euroopa institutsioonid pööravad majandusreformide läbiviimisel erilist tähelepanu tööpuuduse, sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimise vastu võitlemisele ning sotsiaalse dialoogi toetamisele, sest samaaegselt poliitiliste reformidega tuleb lahendada ka majandus- ja sotsiaalpoliitilised küsimused (nõrgad rahvamajandused; suur tööpuudus; ebapiisav sotsiaalne ühtekuuluvus);

2.3.2 **peab** sellega seoses **vältimatuks** töötada Lääne-Balkani riikides piirkondade ja kohalike omavalitsuste osalusel välja ning rakendada ellu piirkondlikud majandus- ja tööhõivekontseptsioonid, mille eesmärk on jätkusuutlik majanduse elavdamine koos töökohtade loomisega kohapeal ja samuti piiriüleste sidemete tugevdamine;

2.3.3 **soovitab** — vastavalt piirkondlike ja kohalike omavalitsuste pädevustele ja lähtudes kõnealusel valdkonnas juba elluviidud positiivsetest algatustest — abikeskuste edasiarendamist või loomist (kui neid veel olemas ei ole) põhiteadmiste vahendamiseks ettevõtete ja ettevõtluse kohta ning ettevõtluse soodustamiseks eelkõige noorte hulgas (SEK(2006) 283), et ehitada välja kandvaid väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete struktuure, mis annavad olulise panuse tööhõivesse;

2.3.4 **julgustab** toetama kohalikke ja piirkondlikke ametkondi elektroonilise suhtluse ja elektroonilise juurdepääsu parandamisel majanduse jaoks olulisele teabele (nõustamine, taotluste esitamine, õigus- ja maksualane teave), et anda sellisel viisil panus kohaliku ja piirkondliku majandusstruktuuri ülesehitamisse;

(⁷) Hea alus aruteluks on Euroopa Piirialade Ühenduse soovitud piiriülese turvalisuse ja koostöö kohta ELi tulevastel välispiiridel, võttes arvesse Schengeni lepingut.

(⁸) Chişinău poliitilises deklaratsioonis, mille Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee võttis vastu 6. novembril 2003. aastal, nõutakse piirkondlike lepingute sõlmimist mitmel alal. Läbirääkimised on hästi edenenud ja on kooskõlas ELi nõuetega.

2.3.5 **teeb ettepaneku** teabe- ja ettevõtete toetusüsteemide edasiarendamiseks kohalikul ja piirkondlikul tasandil; **soovitab** teadus- ja arendustegevuse ning hariduse ja koolituse piirkondlike platvormide abil luua tulevikuperspektiive "ajude äravoolu" probleemi lahendamiseks;

2.4 Haridus ja kultuur

2.4.1 **avaldab toetust sellele**, et edasi arendada programmi TEMPUS kogemusi, millega nähti ajavahemikuks 2001–2005 ette meetmete eelarve Lääne-Balkanil 83 miljoni euro ulatuses ning pakuti igal aastal kuni 250 üliõpilasele ja enam kui 1000 õppejõule võimalust õppida või võtta osa täiendõppest teistes riikides, samuti tugevdada ka maapiirkondades osalemisvõimalust programmis NOORED;

2.4.2 **soovitab** komisjonil lisada programmi Erasmus Mundus spetsiaalne "aken", mis võimaldaks piirkonna üliõpilastel osaleda kraadiõppes Euroopa magistrikursuste raames, seejuures eelkõige niisugustel kursustel, mis sisaldavad rahvusvahelist õpet ja praktikat. Komitee arvamuse kohaselt edendab niisugune lähenemine kultuuridevahelist üksteisemõistmist ning majandussidemete arengut;

2.4.3 **leiab**, et oluline on kaheasuuniline õppimisprotsess. Läänepoolsete Balkaniriikide kodanikud ei peaks olema ainsad, kes saavad kasu õppimisvõimalustest ELi riikides, ka Euroopa Liidu kodanikke tuleks innustada kasutama õppimisvõimalusi kõnealustes riikides;

2.4.4 **peab vajalikuks** viia ellu kavandatud lihtsustused, mis muudaksid õppijatele ja õpetajatele viibimise liikmesriikides hõlpsamaks, et võimaldada noorele põlvkonnale Euroopa perspektiivi; **viitab** kavale olemasolevatele eelkõige noortele mõeldud soodustustele viisa saamisel;

2.4.5 **kutsub** komisjoni **üles** kaasama ehitismälestiste ja kultuuripärandi objektide restaureerimisel ja taastamisel piirkondlike ja kohalike omavalitsusi kontseptsiooni väljatöötamiseks ning tööde kavandamiseks ja elluviimiseks;

2.4.6 **viitab** kõnealuse piirkonna kultuuriturismi potentsiaalile kui majandusarengu instrumentile ning toetab seega praeguseid jõupingutusi pärandi säilitamiseks;

2.4.7 **rõhutab** kunsti- ja kultuurialase koostöö olulist rolli Lääne-Balkani riikide pikaajalisel stabiliseerimisel ja nende kaasamisel Euroopa Liidu kunsti- ja kultuurialastesse koostööprojekti- desse;

2.4.8 **soovitab** kaaluda elektroonilise Balkani-portaali loomist, et pakkuda täiendavat dialoogi- ja koostöövõimalust eelkõige Lääne-Balkani riikide noortele. Kõnealune portaal võiks peale hariduse ja koolituse edendada ka otseseid sotsiaalseid ja kultuurilisi kontakte;

2.5 Erinevad poliitikavaldkonnad

2.5.1 **tuletab** kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele **meelde** nende vastutust heakskiidu andmisel peamiste turismi- piirkondade suhtes, mille juures tuleb silmas pida ka kõrgetasemelise ökoturismi tulevast jätkusuutlikku arengut;

2.5.2 **kutsub** komisjoni **üles** arvestama ühinemiseelse abi (IPA) rakendamisel, mis asendab olemasolevaid ühinemiseelseid ja CARDSi määruseid^(*), CARDS-programmidele antud hinnangut, milles nõutakse selgelt kõnealuse programmi kavandamise ja juhtimise tugevamat detsentraliseerimist. CARDSi piirkondlik mõõde on küllaltki nõrk, selles puudub strateegiline juhtimine ning kohalikud partnerid peavad seda ligipääsmatuks. Kirjeldatud kriitikaga tuleb arvestada Lääne-Balkani riikide edasiarendamisel;

2.5.3 **kutsub** Lääne-Balkani riike **üles** arvestama oma reformides 23.–24. märtsil 2006 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise raames ajakohastatud Lissaboni eesmärkidega ning kaasama kontseptsiooni ja ellurakendamise piirkondliku ja kohaliku omavalitsuse tasandi ning **julgustab** ulatuslike strateegiliste piirkondliku arengu kavade väljatöötamist;

2.5.4 **teeb ettepaneku** kaasata keskkonnaküsimustes pädevad riikliku tasandi ametiasutused (sageli piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused) Euroopa Keskkonnaagentuuri olulisesse tegevustesse, mis toetab alates 2006. aastast nende riikide tööprogramme PHARE ja CARDS 2005 programmide raames valitud ühenduse vahendite kaudu;

2.6 Teave ja kommunikatsioon

2.6.1 **juhhib tähelepanu** vajadusele arvestada ELi vastuvõtuvõimega kogu läbirääkimiste protsessi kestel — **rõhutades** seejuures, et tegemist ei ole uue vastuvõtukriteeriumiga — ja hinnata edusamme läbipaistvate kriteeriumide järgi, mitte poliitiliste hinnangute alusel, ning **nõuab**, et elanikkonna ootusi ELi liikmesriikides ja Euroopa partnerriikides koheldaks ausalt;

2.6.2 **kutsub** liikmesriike ja Euroopa institutsioone **üles** teavitama kodanikke läbirääkimistest intensiivsema laienemisprotsessi puudutava teabevahetuse teel, kui seda oli Rumeenias ja Bulgaarias (kattus põhiseaduse diskussiooniga konvendis), ning piirkondi ja kohalike omavalitsusi (Regionide Komitee kaudu) osalema teabekontseptsioonide ja -meetmete koostamisel ja elluviimisel, sest neil on suurim kodanikulähedus ja kontaktid kohaliku ja piirkondliku meediaga;

2.6.3 **juhhib tähelepanu** vajadusele, et ühenduse institutsioonid ja Lääne-Balkani riigid peavad integratsiooniprotsessi raames kodanikke aktiivsemalt teavitama eesmärkidest, sisust ja mõlemale poolele esitatavatest nõuetest, et ennetada olukorda, kus integratsiooniprotsessi võetakse kui midagi "väljastpoolt" või "kõrgemal" pealesurutut, ning **juhhib** veelkord **tähelepanu** piirkondade ja kohalike omavalitsuste olulisele rollile kõikides kommunikatsioonimeetmetes;

(*) CARDS — Euroopa ühenduste ülesehituse, arengu ja stabiliseerimise abiprogramm.

2.6.4 **avaldatab toetust** kodanikuühiskonnale omase dialoogi laienemisele Lääne-Balkani riikidele, mida tuleb pidada ka vaba, sõltumatu ja professionaalse meedia kaudu; **teeb ettepaneku** lasta Lääne-Balkani riikidel nii kiiresti kui võimalik osa võtta ühenduse tegevusprogrammist aktiivse kodakondsuse valdkonnas tegutsevate organisatsioonide toetamiseks (kodanike osalemine);

2.7 Albaania

2.7.1 **toetab** komisjoni ettepanekut mitte pöörduda korruptsiooni ennetamise ja selle vastu võitlemise Albaania tegevuskava puhul ainult riiklike haldusasutustega, vaid laiendada seda piirkondlikule ja kohalikule tasandile (KOM(2005) 1421, lk 18);

2.7.2 **teeb ettepaneku** tugevdada piirkondadevahelist ja piiriülest koostööd eelkõige ELi riikide naaberriikidega;

2.7.3 **toetab** Euroopa Parlamendi nõuet tugevdada korruptsioonivastast võitlust, garanteeritud ajakirjandusvabadust ja Euroopa standardile vastavat valimisõigust;

2.8 Bosnia ja Hertsegoviina

2.8.1 **võtab** rahuloluga **teadmiseks**, et Bosnias ja Hertsegoviinas on piirkondlikul tasandil erilised vastutusala, mis mängib olulist rolli etniliste probleemide lahendamisel; **viitab sellele**, et väga tugevate piirkondlike erisustega riigis on seoses puuduvate poliitiliste traditsioonide või detsentraliseerimiskultuuriga vaja parandada ka struktuuride finantsalast suutlikkust ja tõhusust;

2.8.2 **peab vajalikuks** põhiseaduse reformi eesmärgiga parandada riiklike institutsioonide tõhusust ja **ootab**, et luuakse eeldused 2006. aasta oktoobriks kavandatud valimiste nõuetekohaseks läbiviimiseks;

2.8.3 **juhhib tähelepanu** föderaalsetest riikidest (näiteks Belgia) pärit piirkondlike esindajate kogemustele ja teadmistele seoses õiguslike aluste ning kogu riigi ja erinevate haldusjaotuste (nt kantonid) vaheliste protsesside parandamisega ning **on veendunud**, et on tarvis uuenduslikke lahendusi;

2.8.4 **tervitab** regulaarsete majanduspoliitiliste dialoogide laiemdamist Bosniale ja Hertsegoviinale;

2.8.5 **nõuab** põgenike ja väljasaadetute integreerimise toetamist linnades ja kohalikes omavalitsustes, vt 31. jaanuari 2005. aasta tagasisõtmislepingut Horvaatia, Bosnia ja Hertsegoviina ning Serbia ja Montenegro vahel;

2.9 Serbia

2.9.1 **väljendab kahetsust**, et ei kasutatud võimalust uue Serbia põhiseaduse koostamise käigus detsentraliseerimisprotsessi tugevdada, ning **on arvamusel**, et autonoomia edasine tugevdamine tugevdab ka kogu riigi ühtekuuluvust;

2.9.2 **rõhutab** autonoomse piirkonna Vojvodina multietnilise iseloomu tähendust ja tervitab selles väljenduvat vastastikuse usalduse ja sallivuse vaimu ning suundumust erinevate rühmade kaasamisele poliitiliste otsuste tegemisse;

2.9.3 **tervitab** Vojvodina autonoomse piirkonna arvukaid üritusi, mille eesmärgiks on teha piiriülest piirkondlikku ja piirkondadevahelist koostööd Euroopa integratsiooniprotsessi vaimus ja **toetab** piirkondlike ja kohalike võimukandjate suuremat kaasamist stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingute läbirääkimistesse;

2.9.4 **soovib** tungivalt kohalike omavalitsuste reformi abil tugevdada kohalike poliitilisi institutsioone ja haldusasutusi ja varustada neid vajalike vahenditega, kuna see ja piirkondliku tasandi tugevdamine vastab subsidiaarsuse, kodanikuläheduse ja partnerluse põhimõtetele ja vähendab riikliku tasandi ülesandeid;

2.9.5 **ootab**, et Serbia allkirjastaks võimalikult pea piiriülese koostöö Euroopa raamkonventsiooni ja ratifitseeriks Euroopa kohalike omavalitsuste harta;

2.9.6 **julgustab** Serbia ametkondi looma eeldusi stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingute läbirääkimiste jätkamiseks (muu hulgas koostöö Haagi Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga endise Jugoslaavia küsimustes);

2.10 Kosovo

2.10.1 **näeb** Kosovo staatuse küsimuse lahendamist kui Euroopa tuleviku jaoks olulist edusammu ning leiab, et kestev lahendus erinevatest rahvustest kodanike õiguste osas on leppimise eeldus; **ootab** ÜRO egiidi all Viinis toimuvatele otseläbirääkimistele ⁽¹⁰⁾ lahendust 2006. aasta lõpuks;

2.10.2 **ootab** põhiseaduslike sätete tõhusa ellurakendamise tagamist kohalikul tasandil tõhusa detsentraliseerimismudeli abil, mis kaitseb jätkusuutlikult vähemuste ja rahvusgruppide õigusi, samuti äärmiselt puuduliku õigusriikluse ja õiguskindluse parandamist, vähemuste paremat poliitilist esindatust ja paremat vähemuste kaitset (vähemuste keeled);

2.10.3 **soovib tungivalt** suhete parandamist Kosovo serblaste ja Kosovo albaanlaste vahel, kõikide gruppide kaasamist demokraatlikku ja administratiivsesse ellu ning vähemuste kaitse tagamist;

2.10.4 **peab vältimatuks** tugevdada haldussuutlikkust kohalike omavalitsuste tasandil eelkõige seoses majandusarengu ja organiseeritud kuritegevuse ning finantskuritegevuse vastase võitluse strateegiate kontseptsiooniga (KOM(2005) 561, lk 33);

2.10.5 **peab** eriti oluliseks avalike teenuste pakkumise parandamist kõikide kohalike omavalitsuste puhul, takistamaks "paralleelsete struktuuride" tekkimist või juurdumist;

⁽¹⁰⁾ Alus: USA, Ühendkuningriigi, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia ja Vene Föderatsiooni kontaktrühma "Guiding Principles".

2.11 Montenegro

2.11.1 **ootab**, et 21. mai 2006. aasta referendum tulemusi tunnustaksid ja rakendaksid kõik osapooled; **kutsus** kõiki osapooli **üles** pidama konstruktiivset dialoogi kooseksisteerimise üle;

2.11.2 **tervitas** asjaolu, et 21. mail 2006 viidi Montenegro sõltumatust puudutav referendum läbi rahvusvaheliste ja Euroopa standardite kohaselt demokraatlikul, läbipaistval ja korrektsel viisil, mida täielikult kinnitasid esmakordselt referendumi vaatlejadena kohal viibinud Regioonide Komitee esindajad;

2.11.3 **tervitas** asjaolu, et Montenegro elanikkond näitas üles erakordselt suurt valimisaktiivsust (osales 86,5 %), tõestades oma demokraatlikku vastutustunnet ja küpsust ning tagades tulemuse kõrge õiguspärasuse;

2.11.4 **näeb** tulemusel 55,5 % (sõltumatuse pooldajate kasuks) nii sõltumatuse pooldajate kui vastaste ees seisvat ülesannet teha tihedat koostööd sõltumatuse ellurakendamisel nii omavahel kui ka Montenegro ja Serbia vahel;

2.11.5 **soovitas** kõigile osalejatele loobuda sõltumatuse ülesehitamise protsessis omapead tegutsemisest ja astuda kõik vajalikud sammud omavahelisel kokkuleppel;

2.11.6 **soovitas** uuel riigil Montenegrol nii kiiresti kui võimalik allkirjastada ja ratifitseerida piiriülese koostöö Euroopa raamkonventsioon, regionaalsete keelte ja vähemuskeelte Euroopa harta, Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ning rahvusvahemuste kaitse raamkonventsioon;

2.11.7 **soovitas** Montenegro asutustel koos Serbiaga viivitamatult välja töötada mudelid piiriüleseks piirkondlikuks koostööks ühisel piiril (Sandschak) ja teha sama ka teiste piirnevate riikidega (Bosnia ja Hertsegoviina, Albaania ja Kosovo autonoomse piirkonnaga);

2.11.8 **kutsus** ELi institutsioone **üles** toetama uut riiki tema teel rahumeelse eraldumise ja sõltumatuse poole;

2.12 Endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik

2.12.1 **kiidab heaks** kandidaadistaatuse omistamise endisele Jugoslaavia Makedoonia Vabariigile, mida võib tõlgendada kui edusammude tunnustamist Ohridi lepingu elluviimisel; **nõuab**

aga Ohridi raamlepingu täielikku rakendamist rahvusvahelise üldsuse toetusel, et panna alus stabiilsuse parandamisele;

2.12.2 **ootab** hiljutiste parlamendivalimistega kaasnenud vägivaldsemiste taustal kõigilt poliitilistelt jõududelt selliste eeltingimuste loomist, mis tagaksid tulevikus rahumeelsete demokraatlike valimiste toimumise vastavalt Euroopas kehtivatele tavadele;

2.12.3 **toetab** kohalike omavalitsuste ja nende rahastamise edasist tugevdamist, sest see on kaasa aidanud usalduse tugevne-misele etniliste rühmade vahel;

2.12.4 **leiab**, et kohaliku haldussuutlikkuse tugevdamine on tingimata vajalik, sest see on maksude kogumise (kohalike omavalitsuste finantsressursid) detsentraliseerimise eelduseks; **jagab** komisjoni kahtlusi, et kohalike omavalitsuste käsutuses olnud finantsallikatest ei piisa struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi raames tulevikus läbiviidavate programmide ja projektide kaasfinantseerimiseks või nende ülesannete täitmiseks kesk-konnakaitse valdkonnas (SEK(2005) 1425, lk 140) ning **julgustab** kaasama keskkonnakaitset kui läbivat teemat tugevamalt ka teistesse kohalike omavalitsuste pädevuses olevatesse poliitikavaldkondadesse, nagu näiteks ruumiline planeerimine;

2.12.5 **toetab** komisjoni ettepanekut muuta lepitusmenetlus kohalike omavalitsuste ja riigi vahel selgemaks (SEK(2005) 1425, lk 21) ning **peab vältimatuks** regulaarset ja struktureeritud koostööd riikliku ning kohaliku tasandi vahel (SEK(2005) 1425, lk 120);

2.12.6 **peab vajalikuks** luua toimiv finantskontroll koos sise-revisjonidega kui nõuetekohase halduse eeldus, suurendada riigirahade kuritarvitamise vältimiseks suutlikkust; samuti rakendada järjekindlalt meetmeid korruptsiooni summutamiseks kohalikul tasandil;

2.12.7 **soovitas** rakendada meetmeid maaelu, majanduse ja põllumajanduse arenguks (nt pangafiliaalide loomine maapiirkondadesse; riigi omandis olevate põllumajanduslike rajatiste rentimine ja müük põllumajandustootjatele), et kasutada omavarustatuseks olemasolevat potentsiaali;

2.12.8 **loodab**, et nimeküsimus leiab ÜRO egiidi all peetavate läbirääkimiste käigus peagi kõiki osapooli rahuldava lõpliku lahenduse.

Brüssel, 11. oktoober 2006

Regioonide Komitee
president
Michel DELEBARRE